



Poezijo grobov in noči lahko srečamo pod različnimi poimenovanji, ki pa imajo v središču vselej pojem »grobov«. Najsigre za *poezijo noči in grobov, poezijo grobov, nagrobno poezijo*

ali pa razumevanje skupine pesnikov kot pripadnike *zagrobne šole*

, v denimo angleščini jih najpogosteje srečamo pod pojmom *Graveyard Poets*

, včasih, a redko, pa tudi pod pojmom *Graveyard Poetry*

. Z dodajanjem »noči« in poimenovanjem, ki je osredinjen na poezijo kot tako, ne pa skupino nekih ustvarjalcev, je slovenski prostor nekakšna izjema: v španščini se namreč srečamo z izrazom

*poetas de cementerio*

, v italijanščini

*scuola cimiteriale*

v denimo češčini pa

*hřbitovní škola*

S tem slovenska oznaka kar nekoliko preveč odpre prostor v katerem bi lahko iskali primere *poezije grobov in noči*

, k čemur še dodatno botruje dejstvo, da se lahko ponašamo kvečjemu s posameznimi omembami tega pojma, ki pa ni nikjer izdatno opredeljen. Četudi odgovora na vprašanje, če gre za tok, smer, gibanje, šolo ali kaj drugega, ne moremo podati z gotovostjo, se lahko vsaj nagibamo k ugotovitvi, da je pojav tega pojma še najbližje šoli, kar so literarne vede nekaterih drugih držav že pripoznale.

Kako torej sploh opredeliti in umestiti *poezijo grobov in noči*? Gotovo je, da gre za pojem, ki ga srečamo v predromantiki, ali pa vsaj v njeni neposredni bližini. Temu v prid govori tudi njegova umestitev v enaintrideseti zvezek Lit

*erarnega leksikona*

, ki ga je spisal dr. Janko Kos in je posvečen prav predromantiki. Že s tem pa se nekoliko razjasni tudi spregledanost

*poezije grobov in noči*

v slovenskem kontekstu. Sam pojem predromantike se je zares izoblikoval šele ob začetku 20. stoletja in je bil povrh vsega na nenehni preizkušnji – če smo pozorni, lahko vidimo, da se mu laični in polstrokovni svet izogiba še danes in tako denimo Byrona, Goetheja, Schillerja brez kakršnihkoli pomislekov uvrsti med romantike, kar je po eni strani mogoče hitra rešitev problema umeščanja, po drugi strani pa je vendarle nekoliko preveč enoznačna in preprosta, seveda upoštevajoč celotni opus omenjenih avtorjev.

Pravih prijemov za opredelitev *poezije grobov in noči* še pravzaprav nimamo razvitih. Lahko pa se sklicujemo na nekaj sledečih kriterijev:

- *Poezija grobov in noči* je v vsakem primeru razvidnem nasprotju z razsvetljenstvom, vendar pa bi lahko njeno novo subjektivnost razumeli iz dveh zornih kotov, ki razdelita to obdobje na zgodnejše in kasnejše. Zgodnje *nagrobno pesništvo* (Blair, Parnell in Young) se spogleduje z baročno poezijo in s tem še ne vstopi popolnoma v predromantiko, kasnejše pa to stori prav s tem, ko razvije subjektivnost, ter popolnoma izgubi razsvetljensko racionalno čutnost (Gray in kasnejši avtorji). Ta kriterij je hibrid različnih pogledov na to obdobje, a se zdi, da ga tako še najbolje zajememo. Nekateri raziskovalci so že dela Blaira, Parnella in Younga razumeli kot popolnoma predromantična (denimo Van Tieghem), medtem ko so nasprotniki te misli kot predromantične razumeli šele kasnejše tekste, hkrati pa na nek način zanikali zgodnejše primere kot vredne resne obravnave.

- Pesniki *zagrobne šole* se povsem neposredno in nazorno ukvarjajo s tematikama smrti in minljivosti. A tisto, kar bi lahko predpisali predvsem njim, je materialistični pogled, ki v svoje središče navadno postavlja predmete, ki se tikajo pokopališč – *grob, go mila*

,  
*nagrobni spomenik*

itd., s čimer lirski subjekt njihovih pesmi najprej vzpostavi stik z zunanjim, fizičnim preko česar razvije svoje videnje o drugih, lahko tudi metafizičnih, vprašanjih o smrti in minljivosti.

V dodatno pomoč ob preučevanju *poezije grobov in noči* pa so nam lahko še naslednji podatki, ki jih sicer ni mogoče razumeti kot kriterije, vendar pa kljub temu zamejijo produkcijo, ki jo lahko označimo s tem pojmom:

- Pesniki *nagrobne poezije* so se večkrat izražali skozi epitafe, pa tudi pesnitve. V središču njihovih pesmi se je velikokrat pojavila tema smrti koga od bližnjih, največkrat pa kakšnega pesnikov iste šole (Ugo Foscolo o Ippolitu Pindemonteju, Thomas Gray o Richardu Westu, William Collins o Jamesu Thomsonu ...).

- Od tradicije so se oddaljevali z različnimi elementi. Najsibo to vzpon sentimentalizma, uporaba blank verza (ki je bil v tistem času potisnjen v ozadje), ter odmik od razsvetljenskega racionalizma.

- *Poezija grobov in noči* je največkrat časovno in prostorsko zamejena. Pavšalno lahko kot njeno prvo dejanje razumemo *Tožbo ali nočne misli o življenju, smrti in nesmrtnosti* Edwarda Younga iz 1742, medtem ko je njen zaključek nekoliko težje določiti. Še najlažje ga postavimo v konec osemnajstega stoletja, ko se je pričel vzpon romantike. Kot prostorsko zamejenost lahko razumemo, da je govora predvsem o britanskih, če ne kar angleških avtorjih. Kot izjemi največkrat razumemo italijanska pesnika Ippolita Pindemonteja ter Uga Foscola, ki pa sta začela ustvarjati nekoliko kasneje, s tem pa se jima večkrat odvzame vloga prisotnosti v

*areni življenja*

, ter se ju zvede na posnemovalca. Kljub temu je njuna poetika tako blizu tisti od zagrobne šole, da bi ju bilo nesmotrno izpustiti, imela pa sta tudi (predvsem Foscolo) veliko vlogo pri vzpostavljanju romantične poezije v Italiji.

Slednja alineja je tista, ki vzpostavlja *poezijo grobov in noči* kot problematičen pojem. Če ga razumemo pavšalno, potem se v našem kontekstu kaj hitro znajdejo denimo Bürger ali Blake, pri nas pa celo Prešeren ali pa Linhart, s tem pa

*poezija grobov in noči*

postane prej značilnost literarnega dela ali pa celo transhistorični pojem. Pri tematikah smrti in minljivosti, ki sta bržkone med najpogostejšimi temami literature, tako popolnoma razsmislimo samo označbo

*poezije grobov in noči*

. Zavaljo tega se zdi smotrno kot eno od opredelitev tega pojma razumeti prav družbeno zgodovinsko ozadje, ki ga poznamo predvsem iz angleškega prostora. Tako za

*poezijo grobov in noči*

poleg vprašalnice »kaj?« postane pomembna tudi vprašalnica »kako?« s čimer vstopi iz področja

*šole*

tudi na področje nekega literarnega

*obdobja*

Tako vam naj zaželimo prijetno branje avtorjev, ki jih vsaj nekaterimi njihovimi deli označujemo s tem pojmom in ki so sposobni spregovoriti še danes, četudi zaenkrat žal skoraj brez izjeme zgolj v izvornikih: Edward Young, Thomas Gray, Thomas Parnell, Thomas Warton, Thomas Percy, Oliver Goldsmith, William Cowper, Christopher Smart, James MacPherson, Robert Blair, William Collins, Thomas Chatterton, Mark Akenside, Joseph Warton, Henry Kirke White, James Thomson, Ippolito Pindemonte, Ugo Foscolo in drugi.

Aljaž Krivec